

## LIITE A

**ILMASTONMUUTOSTA KOSKEVA YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN PUITESOPIMUS**

TÄMÄN YLEISSOPIMUKSEN OSAPUOLET, JOTKA

TUNNUSTAVAT, että maapallon ilmaston muutos ja sen haitalliset vaikutukset ovat koko ihmiskunnan yhteinen huolenaihe,

OVAT HUOLESTUNEITA siitä, että ihmisen toiminta on huomattavasti lisännyt ilmakehän kasvihuonekaasujen pitoisuuksia, että tämä kasvu voimistaa luonnollista kasvihuoneilmiötä ja johtaa maapallon pinnan ja ilmakehän keskimääräiseen lämpenemiseen ja saattaa vaikuttaa haitallisesti luonnon ekosysteemeihin ja ihmiskuntaan,

TOTEAVAT, että suurin osa maapallon aikaisemmista ja nykyisistä kasvihuonekaasujen päästöistä on peräisin teollisuusmaista, että henkeä kohti lasketut kehitysmaiden päästöt ovat yhä suhteellisen pieniä ja että kehitysmaiden sosiaalisten ja kehitykseen liittyvien tarpeiden tyydyttäminen lisää kehitysmaista peräisin olevien päästöjen osuutta maailman kokonaispäästöistä,

OVAT TIETOISIA kasvihuonekaasujen nielujen ja varastojen osuudesta ja merkityksestä manner- ja meriekosysteemeissä,

TOTEAVAT, että ilmastonmuutosta koskevat ennusteet sisältävät monia, erityisesti muutoksen ajoitukseen, laajuuteen ja alueellisiin jakautumiin liittyviä epävarmuustekijöitä,

TUNNUSTAVAT, että ilmastonmuutoksen maailmanlaajuisuus vaatii kaikkien maiden mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja osallistumista tehokkaisiin ja asianmukaisiin kansainvälisiin vastatoimiin yhteisen mutta erityyneen vastuunsa ja kukin omien valmiuksiensa sekä sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteidensa mukaisesti,

PALAUTTAVAT MIELIIN Tukholmassa 16 päivänä kesäkuuta 1972 hyväksytyin Yhdistyneiden kansakuntien ihmisen elinympäristöä koskevan julistuksen asiaankuuluvat määräykset,

PALAUTTAVAT MYÖS MIELIIN, että Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti valtioilla on suvereeni oikeus käyttää hyväkseen omia voimavarojaan omien ympäristöstä ja kehitystä koskevien toimintaperiaatteidensa mukaisesti sekä vastuu varmistaa, että niiden lainkäyttövallan tai valvonnan alaisuudessa harjoitettava toiminta ei aiheuta vahinkoa muiden valtioiden ympäristölle tai ympäristölle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN, että ilmastonmuutokseen kohdistuvassa kansainvälisessä yhteistyössä noudatetaan valtioiden itsemääräämisoikeuden periaatetta,

TUNNUSTAVAT, että valtioiden tulisi säätää tehokasta ympäristölainsäädäntöä, että ympäristöä koskevien määräysten, ohjauksen tavoitteiden ja tärkeysjärjestyksen tulisi määräytyä sen kehitysasteen ja ympäristön tilan mukaan, johon niitä sovelletaan ja että joissakin maissa sovellettavat määräykset saattavat olla epäasianmukaisia ja taloudellisilta ja sosiaalisilta kustannuksiltaan täysin sopimattomia toisiinsa, erityisesti kehitysmaihin,

PALAUTTAVAT MIELIIN MYÖS 22 päivänä joulukuuta 1989 hyväksytyin yleiskokouksen YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssia koskevan päätöslauselman 44/228 määräykset sekä 6 päivänä joulukuuta 1988 hyväksytyin päätöslauselman 43/53, 22 päivänä joulukuuta 1989 hyväksytyin päätöslauselman 44/207, 21 päivänä joulukuuta 1990 hyväksytyin päätöslauselman 45/212, ja 19 päivänä joulukuuta 1991 hyväksytyin päätöslauselman 46/169, jotka koskevat maailman ilmaston suojelua nykyisille ja tuleville sukupolville,

PALAUTTAVAT EDELLEEN MIELIIN 22 päivänä joulukuuta 1989 hyväksytyin yleiskokouksen päätöslauselman 44/206 määräykset merenpinnan kohoamisen saari- ja rannikkoalueilla, erityisesti alavilla rannikkoalueilla mahdollisesti aiheuttamista haitallisista vaikutuksista sekä 19 päivänä joulukuuta 1989 hyväksytyin aavikoitumisen estämiseksi tehdyn toimintasuunnitelman toteuttamista koskevan yleiskokouksen päätöslauselman 44/712 asiaankuuluvat määräykset,

PALAUTTAVAT MIELIIN otsonikerroksen suojelua koskevan Wienin yleissopimuksen vuodelta 1985 sekä Montrealin pöytäkirjan otsonikerrosta heikentävistä aineista vuodelta 1987, sellaisena kuin se on tarkistettu ja muutettu 29 päivänä kesäkuuta 1990,

PANEVAT MERKILLE Maailman toisen ilmastokonferenssin 7 päivänä marraskuuta 1990 hyväksymän ministerijulistuksen,

OVAT TIETOISIA monien valtioiden suorittamasta arvokkaasta ilmastomuutosta koskevasta analyttisestä työstä sekä Maailman ilmatieteellisen järjestön (WMO), Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelman (UNEP) ja muiden Yhdistyneiden kansakuntien järjestöjen ja elinten samoin kuin muiden kansainvälisten ja hallitustenvälisten elinten merkittävästä työstä tieteellisten tutkimustulosten vaihtamisessa ja tutkimuksen koordinoimisessa,

TUNNUSTAVAT, että ilmastomuutoksen ymmärtämiseksi ja sen käsittelemiseksi vaadittavat toimenpiteet ovat ympäristön, yhteiskunnan ja talouden kannalta tehokkaimpia, jos niillä on asianmukaiset tieteelliset, tekniset ja taloudelliset perusteet ja jos niitä jatkuvasti arvioidaan uudelleen näillä aloilla saavutettujen uusien tutkimustulosten valossa,

TUNNUSTAVAT, että useat ilmastomuutokseen kohdistuvat toimet ovat jo sinänsä taloudellisesti perusteltuja ja voivat myös auttaa ratkaisemaan muita ympäristöongelmia,

TUNNUSTAVAT MYÖS, että teollisuusmaiden on tarpeen ensimmäisenä askeleena ryhtyä joustavalla tavalla ja selkeän tärkeysjärjestyksen perusteella välittömiin toimiin tavoitteena sellaiset maailmanlaajuiset, kansalliset ja, milloin niin sovitaan, alueelliset vastastrategiat, jotka koskevat kaikkia kasvihuonekaasuja ja joissa otetaan huomioon teollisuusmaiden omien kasvihuonekaasujen päästöjen suhteellinen osuus kasvihuoneilmiön voimistumisessa,

TUNNUSTAVAT EDELLEEN, että erityisen haavoittuvia ilmastomuutoksen haitallisille vaikutuksille ovat alavat ja muut pienet saarivaltiot, valtiot, joissa on alavia rannikkoalueita, kuivia ja puolikuivia alueita tai tulville, kuivuudelle ja aavikoitumiselle alttiita alueita sekä kehitysmaat, joissa on herkkiä vuoristoisia ekosysteemejä,

TUNNUSTAVAT, että kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamistoimista aiheutuu erityisiä vaikeuksia niille maille, erityisesti kehitysmailla, joiden talouselämä on suurelta osin fossiilisten polttoaineiden tuotannon, käytön ja viennin varassa,

VAHVISTAVAT, että ilmastomuutoksen vastatoimet tulisi koordinoita yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen kanssa, jotta vältettäisiin kehitykseen kohdistuvat haitalliset vaikutukset ja vahvistavat, että kehitysmaiden oikeutettu ensisijainen pyrkimys kestävään taloudelliseen kasvuun ja köyhyyden poistamiseen otetaan täysin huomioon,

TUNNUSTAVAT, että kaikkien maiden, erityisesti kehitysmaiden, tulee saada käyttöönsä tarpeellisia voimavaroja kestäväen yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen saavuttamiseksi ja tunnustavat, että kehitysmaiden edistys tähän päämäärään pyrittäessä edellyttää näiden maiden energiankulutuksen kasvua, jolloin kuitenkin otetaan huomioon mahdollisuudet parantaa energiahyötysuhdetta ja valvoa kasvihuonekaasujen päästöjä sekä käyttää uutta teknologiaa tavalla, joka on taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kannattavaa,

OVAT PÄTTÄNEET suojella ilmastojärjestelmää nykyisille ja tuleville sukupolville,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

### *1 artikla*

#### **Määritelmät <sup>(1)</sup>**

Tässä yleissopimuksessa:

1. "Ilmastomuutoksen haitalliset vaikutuksilla" tarkoitetaan sellaisia ilmastomuutoksesta aiheutuvia muutoksia fyysisessä ympäristössä tai eläin- ja kasvikkunnassa, joilla on huomattavia vahingollisia vaikutuksia luonnollisten ja ihmisen toiminnan muokkaamien ekosysteemien koostumukseen, alkuperäiseen muotoon tai tuottavuuteen taikka yhteiskunnallis-taloudellisten järjestelmien toimintaan tai ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin;

2. "Ilmastomuutoksella" tarkoitetaan sellaista muutosta ilmastossa, joka aiheutuu maapallon ilmakehän koostumusta suoraan tai välillisesti muuttavasta ihmisen toiminnasta ja joka ylittää ilmaston luonnollisen vaihtelun vertailukelpoisten ajanjaksojen kuluessa;
3. "Ilmastojärjestelmällä" tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka muodostavat ilmakehä, hydrosfääri, biosfääri ja geosfääri sekä niiden keskinäinen vuorovaikutus;
4. "Päästöillä" tarkoitetaan kasvihuonekaasujen ja niiden pitoisuuksia välillisesti lisäävien kaasujen vapautumista ilmakehään tietyllä alueella ja tietyn ajan kuluessa;
5. "Kasvihuonekaasuilla" tarkoitetaan niitä ilmakehän sekä luonnollisia että ihmisen toiminnan aiheuttamia kaasumaisia ainesosia, jotka ottavat vastaan ja lähettävät edelleen infrapunasäteilyä;

<sup>(1)</sup> Artiklojen otsikot on otettu mukaan vain lukijan auttamiseksi.

6. "Alueellisella taloudellisen yhdentymisen järjestöllä" tarkoitetaan tietyn alueen täysivaltaisten valtioiden muodostamaa järjestöä, joka on toimivaltainen tämän yleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen alaisissa asioissa ja joka on sisäisten menettelytapojensa mukaisesti asianmukaisesti valtuutettu allekirjoittamaan, ratifioimaan ja hyväksymään mainitut asiakirjat tai liittymään niihin;
7. "Varastolla" tarkoitetaan ilmastojärjestelmän osaa tai osia, joihin kasvihuonekaasu tai kasvihuonekaasujen pitoisuuksia välillisesti lisäävä kaasu varastoituu;
8. "Nielulla" tarkoitetaan prosessia, toimintaa tai mekanisme, joka poistaa kasvihuonekaasun, aerosolin tai kasvihuonekaasun pitoisuuksia välillisesti lisäävän kaasun ilmakehästä;
9. "Lähteellä" tarkoitetaan prosessia tai toimintaa, joka vapauttaa kasvihuonekaasun, aerosolin tai kasvihuonekaasun pitoisuuksia välillisesti lisäävän kaasun ilmakehään.

## 2 artikla

### Tavoite

Tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien sopimuspuolten konferenssin hyväksymien oikeudellisten asiakirjojen perimmäisenä tavoitteena on yleissopimuksen asiaankuuluvien määräysten mukaisesti saada aikaan kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakiintuminen ilmakehässä sellaiselle tasolle, ettei ihmisen toiminnasta aiheudu vaarallista häiriötä ilmastojärjestelmässä. Tämä taso tulisi saavuttaa aikavälillä, joka sallii ekosysteemien sopeutua ilmastomuutokseen luonnollisella tavalla, varmistaa ettei elintarviketuotanto ole uhattuna ja mahdollistaa kestävä taloudellisen kehityksen.

## 3 artikla

### Periaatteet

Toimissaan yleissopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi ja sen määräysten täytäntöönpanemiseksi sopimuspuolet pitävät ohjeenaan muun muassa seuraavaa:

1. Sopimuspuolten tulisi tasavertaisuuden pohjalta ja yhteisen mutta eriytyneen vastuunsa sekä omien valmiuksiansa mukaisesti suojella ilmastojärjestelmää nykyisiä ja tulevia sukupolvia varten. Tämän mukaisesti sopimuspuolena olevien teollisuusmaiden tulisi olla edelläkävijöitä ponnisteluissa ilmastomuutosta ja sen haitallisia vaikutuksia vastaan.

2. Sopimuspuolena olevien kehitysmaiden, varsinkin niiden, jotka ovat erityisen alttiita ilmastomuutoksen haitallisille vaikutuksille, sekä niiden sopimuspuolten, varsinkin kehitysmaiden, jotka joutuisivat kantamaan suhteettoman suuren tai vaikean taakan tämän yleissopimuksen nojalla, erityistarpeisiin ja erityisoloihin tulisi kiinnittää täysi huomio.
3. Sopimuspuolten tulisi ryhtyä toimenpiteisiin ennakoidakseen ja estääkseen tai minimoidakseen ilmastomuutoksen syitä ja lieventääkseen sen haitallisia vaikutuksia. Täydellisen tieteellisen varmuuden puutetta ei vakavien tai peruuttamattomien vaurioiden uhatessa tulisi käyttää synnä siirtää myöhemmäksi tällaisia toimia, jolloin kuitenkin otetaan huomioon, että ilmastomuutosta koskevien toimintaperiaatteiden ja toimien tulisi varmistaa maailmanlaajuiset edut pienimminkin mahdollisin kustannuksin. Tämän saavuttamiseksi näissä toimintaperiaatteissa ja toiminna tulisi ottaa huomioon erilaiset yhteiskunnalliset-taloudelliset yhteydet ja niiden tulisi olla laajamittaisia sekä koskea kaikkia asiaankuuluvia kasvihuonekaasujen lähteitä, nieluja ja varastoja sekä ilmastomuutokseen sopeutumista ja kaikkia talouselämän aloja. Kiinnostuneet sopimuspuolet voivat toteuttaa yhteistyössä ilmastomuutokseen kohdistuvia ponnisteluja.

4. Sopimuspuolilla on oikeus kestäväan kehitykseen ja niiden tulisi edistää sitä. Ilmastojärjestelmää ihmisen toiminnan aiheuttamilta muutoksilta suojaavien toimintaperiaatteiden ja toimien tulisi olla kunkin sopimuspuolen erityisoloihin soveltuvia ja ne tulisi sisällyttää kansallisiin kehitysohjelmiin ottaen huomioon, että ilmastomuutokseen kohdistuvien toimien hyväksyminen edellyttää taloudellista kehitystä.
5. Sopimuspuolten tulisi toimia yhteistyössä edistääkseen kannustavaa ja avointa kansainvälistä talousjärjestystä, joka johtaisi kaikkien sopimuspuolten, erityisesti kehitysmaiden, kestäväan taloudelliseen kasvuun ja kehitykseen ja joka parantaisi niiden mahdollisuuksia kohdata ilmastomuutoksen aiheuttamat ongelmat. Ilmastomuutoksen vastustamiseksi tehdyt toimet, yksipuoliset toimet mukaan luettuina, eivät saisi muodostua mielivaltaisen tai aiheuttoman syrjinnän välineeksi tai kansainvälisen kaupan peitellyksi esteeksi.

## 4 artikla

### Sitoumukset

1. Kaikkien sopimuspuolten tulee, samalla kun ne ottavat huomioon yhteisen mutta eriytyneen vastuunsa sekä kansalliset ja alueelliset kehitystä koskevat tärkeysjärjestyksensä, tavoitteensa ja olonsa:

- a) kehittää, määrääjain ajantasaistaa, julkaista ja saattaa sopimuspuolten konferenssin käyttöön 12 artiklan mukaisesti selvityksensä ihmisen toiminnan aiheuttamista kaikkien muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöistä ja nielujen aikaansaamista poistumista alueellaan käyttämällä sopimuspuolten konferenssissa sovittuja vertailukelpoisia menetelmiä;
- b) laatia, panna täytäntöön, julkaista ja säännöllisesti ajantasaistaa kansallisia ja tarpeen mukaan alueellisia ohjelmia, jotka sisältävät ihmisen toiminnan aiheuttamia kaikkien muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöjä ja nielujen aikaansaamia poistumia koskevia, ilmastomuutosta heikentäviä toimia sekä toimia, jotka tekevät mahdolliseksi riittävän sopeutumisen ilmastomuutokseen;
- c) toimia yhteistyössä ja edistää sellaisten teknologioiden, käytäntöjen ja menetelmien kehittämistä, soveltamista ja levittämistä sekä siirtoja, jotka säätelevät, vähentävät tai estävät ihmisen toiminnan aiheuttamia muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöjä kaikilla asiaankuuluvilla toimialoilla energiahuollon, liikenteen, teollisuuden, maatalouden, metsätalouden ja jätehuollon mukaan luettuina;
- d) edistää kaikkien muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen nielujen ja varastojen kestävää hoitoa, biomassaa, metsät ja valtameret sekä muut manner-, rannikko- ja meriekosysteemit mukaan luettuina, sekä tarpeen mukaan toimia yhteistyössä ja edistää niiden suojelemista ja lisäämistä;
- e) toimia yhteistyössä valmistauduttaessa sopeutumaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin; kehittää ja muokata soveltuvia ja yhdenmukaisia suunnitelmia rannikkovyöhykkeiden hoitoa, vesivaroja ja maataloutta varten sekä kuivuudelle, autioitumiselle ja tulville alttiiden, erityisesti Afrikassa sijaitsevien alueiden suojelelun ja kunnostusta varten;
- f) mahdollisuuksien mukaan ottaa ilmastomuutos huomioon asiaankuuluvassa sosiaali-, talous- ja ympäristöpolitiikassa ja toimissa sekä soveltaa asianmukaisia menetelmiä, esimerkiksi kussakin maassa laadittuja ja päätettyjä vaikutusten arviointeja, joiden tavoitteena on minimoida sellaisia talouteen, kansanterveyteen ja ympäristön laatuun kohdistuvia haitallisia vaikutuksia, jotka aiheutuvat ilmastomuutoksen heikentämiseksi tai siihen sopeutumiseksi suoritetuista hankkeista ja toimista;
- g) toimia yhteistyössä ja edistää sellaisten ilmastojärjestelmän tieteellisten, teknologisten, teknisten, yhteiskunnallis-taloudellisten ja muiden tutkimusten, järjestelmällisen havainnoinnin sekä tietokantojen kehittämistä, joiden tarkoituksena on lisätä ilmastomuutoksen tuntemusta ja vähentää tai poistaa jäljellä olevia ilmastomuutoksen vaikutuksia, laajuutta ja ajoitusta koskevia epävarmuuksia sekä erilaisten vastatoimien taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia;
- h) toimia yhteistyössä ja edistää ilmastojärjestelmään ja ilmastomuutokseen sekä erilaisten vastatoimien taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia koskevien asiaankuuluvien tieteellisten, teknologisten, teknisten, yhteiskunnallis-taloudellisten ja oikeudellisten tietojen täysimääräistä, avointa ja nopeaa vaihtoa;
- i) toimia yhteistyössä ja edistää ilmastomuutokseen liittyvän kasvatuksen, koulutuksen ja yleisen tietoisuuden lisäämistä sekä rohkaista laajinta mahdollista osallistumista tähän kehitykseen, kansalaisjärjestöjen osallistuminen mukaan luettuna;
- j) toimittaa sopimuspuolten konferenssille täytäntöönpanoon liittyviä tietoja 12 artiklan mukaisesti.
2. Sopimuspuolina olevat teollisuusmaat ja muut liitteessä I mainitut sopimuspuolet sitoutuvat erityisesti seuraavassa esitettyyn:
- a) Jokainen näistä sopimuspuolista hyväksyy kansallisia<sup>(1)</sup> ohjelmia ja ryhtyy niiden mukaisiin toimiin lieventääkseen ilmastomuutosta rajoittamalla ihmisen toiminnan aiheuttamia kasvihuonekaasujen päästöjä sekä suojelemalla ja lisäämällä kasvihuonekaasujen nieluja ja varastoja. Näiden ohjelmien ja toimien tarkoituksena on osoittaa, että teollisuusmaat ovat edelläkävijöitä ihmisen toiminnan aiheuttamien päästöjen pitkän aikavälin kehityssuuntien muuttamisessa tämän yleissopimuksen tavoitteiden mukaisesti ja tunnustavat, että hiilidioksidin ja muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen ihmisen toiminnan aiheuttamien päästöjen palauttaminen aiempiin määriin tämän vuosikymmenen loppuun mennessä edistäisi omalta osaltaan tätä muutosta, ottavat huomioon erot näiden sopimuspuolten lähtökohdissa ja lähestymistavoissa, talousrakenteessa ja voimavaraperustassa, tarpeen säilyttää vahva ja kestävä taloudellinen kasvu, käytettävissä olevat teknologiat ja muut yksilölliset olosuhteet sekä sen, että jokaisen näistä sopimuspuolista on tasaveroisella ja soveltuvalla tavalla edistettävä maailmanlaajuisia ponnistuksia tähän tavoitteeseen pyrittäessä. Nämä sopimuspuolet voivat panna täytäntöön tällaisia ohjelmia ja toimia yhdessä muiden sopimuspuolten kanssa ja auttaa muita sopimuspuolia omalta osaltaan vaikuttamaan yleissopimuksen tavoitteeseen, ja erityisesti tämän kohdan tavoitteen, saavuttamiseen.

(1) Tämä koskee myös alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöjen hyväksymiä ohjelmia ja toimia.

- b) Edistääkseen mainittua kehitystä jokaisen näistä sopimuspuolista tulee kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun yleissopimus tulee sen osalta voimaan, ja määräajoin sen jälkeen toimittaa 12 artiklan mukaisesti yksityiskohtaisia tietoja edellä a kohdassa tarkoitetuista ohjelmista ja toimista sekä niiden mukaisesti lasketuista, ihmisen toiminnan aiheuttamista muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöistä sekä nielu- jen aikaansaamista poistumista edellä a kohdassa tarkoi- tetulla ajanjaksolla, tavoitteenaan palauttaa yhdessä tai erikseen ihmisen toiminnan aiheuttamat hiilidioksidin ja muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvi- huonekaasujen päästöt niiden vuonna 1990 vallinneisiin määriin. Sopimuspuolten konferenssi tarkistaa nämä tie- dot 7 artiklan mukaisesti ensimmäisessä istunnossaan ja määräajoin sen jälkeen.
- c) Edellä b kohdassa tarkoitetuissa päästöjä ja nielu- jen aikaansaimia poistumia koskevissa laskelmissa tulisi ottaa huomioon paras saatavana oleva tieteellinen tieto, mu- kaan luettuina nielu- jen tehollinen kapasiteetti ja asian- omaisten kaasujen osuudet ilmastonmuutoksesta. Sopi- muspuolten konferenssi käsittelee ja hyväksyy näitä laskelmia koskevat menetelmät ensimmäisessä istunnos- saan ja tarkistaa ne säännöllisesti tämän jälkeen.
- d) Sopimuspuolten konferenssi tarkistaa ensimmäisessä is- tunnossaan edellä a ja b kohdan sisältämien määräysten riittävyden. Tarkistuksen tulee perustua parhaaseen saa- tavana olevaan ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia kos- kevaan tieteelliseen tietoon ja arviointiin sekä asiaankuu- luvaan tekniseen, yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen tietoon. Tämän tarkistuksen perusteella sopimuspuolten konferenssi ryhtyy tarvittaviin toimiin, joihin voi sisältyä muutosten hyväksyminen edellä a ja b kohdassa mainit- tuihin sitoumuksiin. Sopimuspuolten konferenssin tulee ensimmäisessä istunnossaan myös tehdä päätöksiä, jotka koskevat edellä a kohdassa tarkoitettua yhteisen täytän- töönpanon perusteita. Edellä a ja b kohdan osalta toinen tarkistus on tehtävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1998 ja sen jälkeen nämä kohdat on tarkistettava sopi- muspuolten konferenssin määräämin säännöllisin aikavä- lein, kunnes yleissopimuksen tavoite on saavutettu.
- e) Jokaisen tässä kohdassa tarkoitettua sopimuspuolen tulee:
- i) koordinoita tarpeen mukaan muiden vastaavien sopi- muspuolten kanssa asiaankuuluvia tämän yleisso- pimuksen tavoitteen saavuttamiseksi kehitettyjä ta- loudellisia ja hallinnollisia välineitä; sekä
  - ii) määritellä ja määräajoin tarkistaa omat toimintaperi- aatteensa ja käytäntönsä, joiden suosiman toiminnan vuoksi ihmisen toiminnan aiheuttamat muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuone- kaasujen päästöt ovat suurempia kuin ne muuten oli- sivat.
- f) Sopimuspuolten konferenssin tulee viimeistään 31 päi- vänä joulukuuta 1998 tarkistaa saatavana olevaa tietoa tarkoituksenaan tehdä päätöksiä, jotka koskevat tarpeel- listen muutosten tekemistä asianomaisen sopimuspuolen suostumuksella I ja II liitteen luetteloihin.
- g) Jokainen sopimuspuoli, jota ei mainita I liitteen luette- lossa, voi ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjassaan tai milloin hyvänsä tallettamisen jälkeen ilmoittaa yleis- sopimuksen tallettajalle, että se aikoo sitoutua edellä a ja b kohdassa esitettyyn. Tallettaja antaa muille allekirjoit- tajille ja sopimuspuolille tiedon tällaisista ilmoituksista.
3. Sopimuspuolina ovat teollisuusmaat ja muut II liit- teessä mainitut sopimuspuolet järjestävät uutta lisärahoitusta niitä sovittuja täysimääräisiä kustannuksia varten, joita sopi- muspuolina oleville kehitysmailla aiheutuu 12 artiklan 1 koh- dan mukaisten velvoitteiden noudattamisesta. Niiden tulee myös järjestää rahoitusta, teknologian siirtoon tarvittava rahoitus mukaan luettuna, sopimuspuolina oleville kehitys- maille, jotta nämä selviytyisivät sovituista täysimääräisistä lisä- kustannuksista, jotka aiheutuvat tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista täytäntöönpanotoimista ja joista sovitaan sopi- muspuolena olevan kehitysmaan ja 11 artiklassa mainitun kansainvälisen yhteisön tai yhteisöjen välillä mainitun artik- lan mukaisesti. Näiden sitoumusten täytäntöönpanossa ote- taan huomioon, että rahavirtojen tulisi olla riittäviä ja ennus- tettavia ja että olisi tärkeää jakaa taakka asianmukaisesti sopimuspuolina olevien teollisuusmaiden kesken.
4. Sopimuspuolina ovat teollisuusmaat ja muut II liit- teessä mainitut sopimuspuolet avustavat myös niitä sopimus- puolina olevia kehitysmaita, jotka ovat erityisen alttiita ilmas- tonmuutoksen haitallisille vaikutuksille, jotta nämä selviytyisivät niihin sopeutumisesta aiheutuvista kustannuk- sista.
5. Sopimuspuolina ovat teollisuusmaat ja muut liitteessä II mainitut sopimuspuolet ryhtyvät kaikkiin toteuttamiskel- poisiin toimiin edistääkseen, helpottaakseen ja rahoittaakseen tarpeen mukaan ympäristöä säästävän teknologian ja asian- tuntemuksen siirtoa ja saatavuutta muille sopimuspuolille, erityisesti kehitysmailla, jotta nämä voisivat panna täytäntöön yleissopimuksen määräykset. Tässä toiminnassa sopimuspuo- lina ovat teollisuusmaat tukevat sopimuspuolina olevien ke- hitysmaiden omien valmiuksien ja teknologian kehittämistä ja edistämistä. Muut tähän kykenevät sopimuspuolet ja järjestöt voivat myös auttaa tällaisen teknologian siirron edistämi- sessä.
6. Niille I liitteessä mainituille sopimuspuolille, jotka ovat siirtymässä markkinatalouteen, sallii sopimuspuolten confe-

renssi tiettyä joustoa edellä 2 kohdan mukaisten sitoumusten täytäntöönpanossa, jotta näiden sopimuspuolten kykyä käsitellä ilmastonmuutosta edistettäisiin myös siltä osin kuin kysymys on ihmisen toiminnan aiheuttamien, muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöjen vertailumääräksi valitusta, tietyinä vuonna toteutuneesta päästömäärästä.

7. Se, kuinka tehokkaasti sopimuspuolina olevat kehitysmaat panevat täytäntöön tästä yleissopimuksesta johtuvia sitoumuksiaan, riippuu siitä, kuinka tehokkaasti teollisuusmaat panevat täytäntöön rahoitusta ja teknologian siirtoa koskevia sitoumuksiaan, ja siinä otetaan täysin huomioon, että kehitysmaiden ehdoton ja ensisijainen tavoite on taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys sekä köyhyyden poistaminen.

8. Pannessaan täytäntöön tämän artiklan sitoumuksia sopimuspuolet harkitsevat erityisesti, mitkä toimet ovat yleissopimuksen nojalla tarpeen, mukaan luettuina rahoitus-, vakuutus- ja teknologiansiirtotoimet, jotta sopimuspuolina olevien kehitysmaiden ilmastonmuutoksen haitallisista vaikutuksista ja vastatoimien toteuttamisen vaikutuksista aiheutuvat erityistarpeet ja -edut otettaisiin huomioon etenkin:

- a) pienissä saarivaltioissa;
- b) maissa, joissa on alavia rannikkoalueita;
- c) maissa, joissa on kuivia ja puolikuivia alueita, metsäalueita ja metsän häviämiseksi alttiita alueita;
- d) maissa, joissa on luonnononnettomuuksille alttiita alueita;
- e) maissa, joissa on kuivuudelle ja aavikoitumiselle alttiita alueita;
- f) maissa, joiden kaupungeissa ilman saastepitoisuudet ovat suuret;
- g) maissa, joissa on herkkiä ekosysteemejä, mukaan luettuina vuoristojen ekosysteemit;
- h) maissa, joiden talous on erittäin riippuvainen fossiilisten polttoaineiden ja niihin liittyvien energiaintensiivisten tuotteiden tuotannosta, jalostamisesta ja viennistä tai kulutuksesta; ja
- i) vailla rannikkoa olevissa ja kauttakulkuliikenteen maissa.

Sopimuspuolten konferenssi voi lisäksi tarpeen mukaan ryhtyä toimiin tämän kohdan suhteen.

9. Sopimuspuolet ottavat rahoitusta ja teknologian siirtoa koskevissa toimissaan täysimääräisesti huomioon vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeet ja erityistilanteet.

10. Sopimuspuolet ottavat 10 artiklan mukaisesti yleissopimuksen sitoumusten täytäntöönpanossa huomioon niiden sopimuspuolten, erityisesti kehitysmaiden, tilanteen, joiden talous on haavoittuva ilmastonmuutoksen vastatoimien toteuttamiselle. Tämä koskee erityisesti niitä sopimuspuolia, joiden talous on suuressa määrin riippuvainen fossiilisten polttoaineiden tuotannosta, jalostamisesta ja viennistä saaduista tuloista tai fossiilisten polttoaineiden ja niihin liitännäisten energiavaltaiten tuotteiden kulutuksesta taikka fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja joiden on erittäin vaikeata ottaa käyttöön näiden vaihtoehtoja.

#### 5 artikla

### Tutkimus ja järjestelmällinen havainnointi

Pannessaan toimeen 4 artiklan 1 kohdan g kohdan mukaisia sitoumuksiaan sopimuspuolten tulee:

- a) tukea ja edelleen kehittää soveltuvin osin kansainvälisiä ja hallitustenvälisiä ohjelmia ja verkkoja tai järjestöjä, joiden tehtävänä on määrittellä, tehdä, arvioida sekä rahoittaa tutkimustyötä, tietojenkeruuta ja järjestelmällistä havainnointia, samalla kun otetaan huomioon tarve minimoida päällekkäisyydet;
- b) tukea kansainvälisiä ja hallitustenvälisiä pyrkimyksiä vahvistaa järjestelmällistä havainnointia sekä kunkin sopimuspuolen tieteellistä ja teknistä tutkimuskykyä ja valmiuksia erityisesti kehitysmaissa, sekä edistää oman lainkäyttövaltansa ulkopuolisen tiedon ja sitä koskevien analyysien vaihtoa ja saatavuutta; ja
- c) ottaa huomioon kehitysmaiden erityiset edut ja tarpeet ja toimia yhteistyössä parannettaessa kehitysmaiden omaa kykyä ja valmiutta osallistua edellä a ja b kohdassa tarkoitettuihin pyrkimyksiin.

#### 6 artikla

### Kasvatusta, koulutusta ja yleinen tietoisuus

Pannessaan toimeen 4 artiklan 1 kohdan i kohdan mukaisia sitoumuksiaan sopimuspuolten tulee

- a) edistää ja helpottaa kussakin maassa sekä tarpeen mukaan alueittain tai osa-alueittain omien lakiansa ja määräystensä mukaisesti ja voimavarojensa rajoissa:
  - i) ilmastonmuutosta ja vaikutuksia käsittelevien kasvatuksellisten ja yleistä tietoisuutta lisäävien ohjelmien kehittämistä ja toteuttamista;

- ii) yleisön tiedonsaantia ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista;
  - iii) yleisön osallistumista ilmastonmuutoksen ja vaikutusten käsittelyyn sekä riittävien vastatoimien kehittämiseen; ja
  - iv) tieteellisen, teknisen ja johtohenkilöstön kouluttamista;
- b) toimia yhteistyössä ja edistää kansainvälisesti, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, olemassa olevien elinten avulla,
- i) ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia koskevan kasvatuksellisen ja yleisen tietoisuuden lisäämiseen tarkoitettua aineiston kehittämistä ja vaihtoa; ja
  - ii) kasvatus- ja koulutusohjelmien kehittämistä ja toteuttamista, mukaan luettuina kansallisten laitosten vahvistaminen ja henkilöstön vaihto tai siirto erityistehtäviin alan asiantuntijoiden kouluttamiseksi erityisesti kehitysmaiden tarpeisiin.

#### 7 artikla

### Sopimuspuolten konferenssi

1. Täten perustetaan sopimuspuolten konferenssi.

2. Sopimuspuolten konferenssi, joka on tämän yleissopimuksen ylin päättävä elin, tarkistaa säännöllisesti yleissopimuksen ja siihen liittyvien sopimuspuolten konferenssin hyväksymien oikeudellisten asiakirjojen täytäntöönpanoa ja tekee valtuuksiensa rajoissa tarpeelliset päätökset yleissopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi. Tässä tarkoituksessa se

- a) tutkii määräajoin sopimuspuolten velvoitteet ja yleissopimuksen nojalla tehdyt toimenlinjärjestelyt yleissopimuksen tavoitteen, sen täytäntöönpanon yhteydessä saatutun kokemuksen sekä tieteellisen ja teknisen tiedon kehityksen huomioon ottaen;
- b) edistää ja helpottaa tietojenvaihtoa sopimuspuolten hyväksymistä ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin kohdistuvista toimista ja ottaa tällöin huomioon sopimuspuolten erilaiset olot, vastuut ja valmiudet sekä kunkin tämän yleissopimuksen mukaiset sitoumukset;
- c) helpottaa kahden tai useamman sopimuspuolen pyynnöstä niiden hyväksymien ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin kohdistuvien toimien koordinoimista, ottaen

huomioon sopimuspuolten erilaiset olot, vastuut ja valmiudet sekä kunkin tämän yleissopimuksen mukaiset sitoumukset;

- d) edistää ja ohjaa yleissopimuksen tavoitteen ja määräysten mukaisesti sopimuspuolten konferenssin hyväksymien vertailukelpoisten menetelmien kehittämistä ja ajoittaista parantamista, muun muassa kasvihuonekaasujen päästöjä ja nieluja aikaansaamia poistumia koskevien selvitysten tekemiseksi sekä päästöjen rajoittamiseen ja näiden kaasujen poistumien lisäämiseen tähtäävien toimien tehokkuuden arvioimiseksi;
- e) arvioi kaiken tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti käytettävissä olevan tiedon perusteella, miten sopimuspuolet ovat panneet täytäntöön yleissopimusta, tämän yleissopimuksen nojalla tehtyjen toimien yleisvaikutuksia, erityisesti ympäristöä koskevia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia ja näiden yhteisvaikutuksia sekä sitä, missä määrin yleissopimuksen tavoitteen saavuttamisessa on edistytty;
- f) käsittelee ja hyväksyy yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevat säännölliset selonteot ja varmistaa niiden julkaisemisen;
- g) antaa suosituksia yleissopimuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista seikoista;
- h) pyrkii hankkimaan rahoitusta 4 artiklan 3, 4 ja 5 kappaaleen sekä 11 artiklan mukaisesti;
- i) perustaa yleissopimuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisia avustavia toimielimiä;
- j) tarkistaa avustavien toimielinten sille esittämät selonteot ja antaa niille ohjausta;
- k) sopii itseään ja mahdollisia avustavia toimielimiä koskevista menettelytapasäännöistä ja rahoitussäännöistä ja hyväksyy ne yksimielisesti;
- l) hakee ja käyttää tarpeen mukaan hyväkseen toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja hallitustenvälisen elinten sekä kansalaisjärjestöjen antamia palveluksia, yhteistyökumppanuutta sekä tietoja; ja
- m) hoitaa muita sellaisia tehtäviä, jotka ovat tarpeen yleissopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi sekä kaikki muut tehtävät, jotka sille määrätään tässä yleissopimuksessa.

3. Sopimuspuolten konferenssi hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan itselleen sekä tämän yleissopimuksen nojalla perustetuille avustaville toimielimille menettelytapasäännöt, joihin tulee sisältyä päätöksentekomenettely asioista, joita tämän yleissopimuksen sisältämät päätöksentekomenettelyt eivät kata. Näihin menettelytapoihin voi sisältyä määränemistä tiettyjen päätösten hyväksymisen osalta.

4. Sopimuspuolten konferenssin ensimmäisen istunnon kutsuu koolle 21 artiklassa tarkoitettu väliaikainen sihteeristö ja se järjestetään viimeistään vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulopäivästä. Tämän jälkeen sopimuspuolten konferenssi kokoontuu varsinaiseen istuntoon vuosittain, ellei sopimuspuolten konferenssi toisin päättä.

5. Sopimuspuolten konferenssin ylimääräisiä istuntoja pidetään, kun konferenssi katsoo sen tarpeelliseksi, tai kun jokin sopimuspuoli sitä kirjallisesti pyytää, jos kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sihteeristö on ilmoittanut asiasta sopimuspuolille, pyyntöä tukee vähintään kolmasosa sopimuspuolista.

6. Yhdistyneet kansakunnat, sen erityisjärjestöt ja Kansainvälinen atomienergiajärjestö samoin kuin mikä tahansa niiden jäsenenä tai huomioitsijoina olevista valtioista, joka ei ole tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, voi olla edustettuna sopimuspuolten konferenssin istunnoissa huomioitsijana. Ellei vähintään kolmasosa läsnäolevista sopimuspuolista sitä vastusta, huomioitsijaksi voidaan hyväksyä muu kansallinen tai kansainvälinen tai valtiollinen elin taikka laitos tai kansalaisjärjestö, jonka toimialaan kuuluvat tämän yleissopimuksen alaan kuuluvat asiat ja joka on ilmoittanut sihteeristölle halukkuudestaan olla edustettuna sopimuspuolten konferenssin istunnossa huomioitsijana. Huomioitsijoiden hyväksymisessä ja osallistumisessa noudatetaan sopimuspuolten konferenssin hyväksymiä menettelytapasääntöjä.

#### 8 artikla

##### **Sihteeristö**

1. Täten perustetaan sihteeristö.
2. Sihteeristön tehtäviin kuuluu:
  - a) valmistella sopimuspuolten konferenssin ja yleissopimuksen nojalla perustettujen avustavien toimielinten istuntoja ja tarjota niille vaaditut palvelut;
  - b) koota ja toimittaa edelleen sille esitetyt selonteot;
  - c) pyynnöstä helpottaa avunantoa sopimuspuolille, erityisesti sopimuspuolena oleville kehitysmaille, tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti edellytettävän tiedon kokoamisessa ja ilmoittamisessa;
  - d) laatia selontekoja toiminnastaan ja esittää ne sopimuspuolten konferenssille;
  - e) varmistaa tarpeellinen koordinaatio muiden asiaankuuluvien kansainvälisten elinten sihteeristöjen kanssa;
  - f) tehdä sopimuspuolten konferenssin yleisessä ohjauksessa tehokkaan toimintansa edellyttämät hallinnolliset ja sopimusjärjestelyt; ja

g) hoitaa muut yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa sihteeristölle määrätty tehtävät ja muut sopimuspuolten konferenssin sille määräämät tehtävät.

3. Sopimuspuolten konferenssi nimittää ensimmäisessä istunnossaan pysyvän sihteeristön ja tekee järjestelyt sen toimintaa varten.

#### 9 artikla

##### **Avustava toimielin tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten**

1. Täten perustetaan avustava toimielin tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten antamaan sopimuspuolten konferenssille ja tarpeen mukaan sen muille avustaville toimielimille ajankohtaista tietoa ja neuvontaa yleissopimukseen liittyvissä tieteellisissä ja teknologisissa asioissa. Tämä toimielin on avoin kaikkien sopimuspuolten osallistumista varten ja monitieteellinen. Siihen kuuluu päteviä hallitusten edustajia asiaankuuluvilta erityisaloilta. Toimielin antaa sopimuspuolten konferenssille säännöllisesti selonteon kaikista työhönsä liittyvistä seikoista.

2. Sopimuspuolten konferenssin ohjauksessa ja olemassa oleviin toimivaltaisiin kansainvälisiin elimiin nojautuen tämän toimielin:

- a) tekee arvioita ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin liittyvän tieteellisen tiedon tilasta;
- b) laatii tieteellisiä arvioita yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi tehtyjen toimien vaikutuksista;
- c) tunnistaa uutta, tehokasta ja ajan tasalla olevaa teknologiaa ja tietotaitoa sekä antaa neuvoja menetelmistä ja keinoista edistää tämän teknologian kehittämistä ja siirtämistä;
- d) antaa neuvoja ilmastonmuutokseen liittyvistä tieteellisistä ohjelmista ja kansainvälisestä yhteistyöstä tutkimuksen ja kehityksen alalla, sekä neuvoja menetelmistä ja keinoista tukea kehitysmaiden omien valmiuksien lisäämistä; ja
- e) vastaa sopimuspuolten konferenssin tai sen avustavien toimielinten esittämiin tieteellisiin, teknisiin ja menetelmällisiin kysymyksiin.

3. Sopimuspuolten konferenssi voi edelleen kehittää tämän toimielimen tehtäviä ja toimialaa.

#### 10 artikla

##### **Avustava toimielin täytäntöönpanoa varten**

1. Täten perustetaan avustava toimielin täytäntöönpanoa varten avustamaan sopimuspuolten konferenssia yleissopi-

muksen tehokkaan täytäntöönpanon arvioimisessa ja tarkistamisessa. Tämä toimitus on avoin kaikkien sopimuspuolten osallistumista varten, ja se koostuu hallitusten edustajista, jotka ovat asiantuntijoita ilmastonmuutokseen liittyvissä asioissa. Se antaa sopimuspuolten konferenssille säännöllisesti selonteon kaikista työhönsä liittyvistä seikoista.

2. Sopimuspuolten konferenssin ohjauksessa tämä toimielin:

- a) käsittelee 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti saamansa tiedot arvioidakseen sopimuspuolten toimien yhteistä kokonaisvaikutusta ilmastonmuutosta koskevien viimeisimpien tieteellisten arvioiden perusteella;
- b) käsittelee 12 artiklan 2 kappaleen mukaisesti toimitetut tiedot avustaakseen sopimuspuolten konferenssia 4 artiklan 2 kappaleen d kohdassa vaaditun tarkistuksen suorittamisessa; ja
- c) avustaa sopimuspuolten konferenssia tarpeen mukaan sen päätösten valmistelussa ja täytäntöönpanossa.

#### 11 artikla

### Rahoitusjärjestelmä

1. Täten määritellään järjestelmä rahoituksen hankkimiseksi lahjoituksina tai edullisin ehdoin, mukaan luettuina teknologian siirtoon tarvittavat varat. Se toimii sopimuspuolten konferenssin ohjauksessa ja on vastuussa sopimuspuolten konferenssille, joka päättää sen tähän yleissopimukseen liittyvistä toimintaperiaatteista, ohjelmien tärkeysjärjestyksestä ja valintaperusteista. Sen toiminnasta vastaa yksi tai useampi olemassa olevista kansainvälisistä yhteisöistä.

2. Kaikki sopimuspuolet ovat oikeudenmukaisesti ja tasapainoisesti edustettuina rahoitusjärjestelmässä avoimen johtajajärjestelmän periaatteella.

3. Sopimuspuolten konferenssi ja rahoitusjärjestelmän toiminnasta vastaava yhteisö tai yhteisöt sopivat järjestelyistä, joiden avulla edellä olevien kohtien määräykset toimeenpannaan. Näihin kuuluvat:

- a) yksityiskohtaiset säännöt sen varmistamiseksi, että rahoitettavat ilmastonmuutokseen kohdistuvat hankkeet ovat sopimuspuolten konferenssin vahvistamien toimintaperiaatteiden sekä ohjelmien tärkeysjärjestyksen ja valintaperusteiden mukaisia;
- b) yksityiskohtaiset säännöt tietyn rahoituspäätöksen harjoittamiseksi uudelleen näiden toimintaperiaatteiden, ohjelmien tärkeysjärjestyksen ja valintaperusteiden perusteella;
- c) kunkin yhteisön tai yhteisöjen säännöllisten selontekojen antaminen sopimuspuolten konferenssille rahoitustoi-

mistaan edellä 1 kappaleessa määritellyn vastuullisuuden mukaisesti; ja

- d) ennakoitavissa olevalla ja tunnistettavalla tavalla sen rahoituksen määrän määrittäminen, mikä on tarpeen ja käytettävissä tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, sekä niiden ehtojen määrittäminen, joilla mainittua määrää määräajoin tarkistetaan.

4. Sopimuspuolten konferenssi järjestää edellä mainittujen määräysten täytäntöönpanon ensimmäisessä istunnossaan tarkistamalla ja ottamalla huomioon jäljempänä 21 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja väliaikaisjärjestelyt ja päättää siitä, säilytetäänkö nämä väliaikaisjärjestelyt. Sopimuspuolten konferenssin tulee neljän vuoden kuluessa tarkistaa rahoitusjärjestelyt uudelleen ja ryhtyä tarvittaviin toimiin.

5. Sopimuspuolina olevat teollisuusmaat voivat tarjota ja sopimuspuolina olevat kehitysmaat käyttää hyväkseen tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää rahoitusta myös kahdenvälisten, alueellisten ja muiden monenvälisten kanavien kautta.

#### 12 artikla

### Täytäntöönpanoon liittyvän tiedon toimittaminen

1. Tämän sopimuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti jokaisen sopimuspuolen tulee toimittaa sopimuspuolten konferenssille sihteeristön välityksellä seuraavat tiedot:

- a) kutakin maata koskeva selvitys ihmisen toiminnan aiheuttamista kaikkien muiden kuin Montrealin pöytäkirjan sääntelemien kasvihuonekaasujen päästöistä ja nielujen aikaansaamista poistumista käyttämällä kunkin valmiuksien mukaisesti vertailukelpoisia menetelmiä, joista sopimuspuolten konferenssi sopii ja joiden käyttöä se edistää;
- b) yleiskuvaus toimista, joihin sopimuspuoli on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä yleissopimuksen panemiseksi täytäntöön; ja
- c) kaikki muut tiedot, jotka sopimuspuoli katsoo olennaisiksi yleissopimuksen tavoitteen saavuttamisen kannalta ja sopivan sisällytettäväksi tiedonantonsa, mukaan lukien, mikäli mahdollista, maailmanlaajuisien päästöjen kehityssuuntien arvioimiseen soveltuvaa aineistoa.

2. Jokaisen sopimuspuolena olevan teollisuusmaan ja muun liitteessä I mainitun sopimuspuolen tulee sisällyttää tiedonantonsa seuraavat tiedot:

- a) yksityiskohtainen kuvaus niistä ohjelmista, jotka se on hyväksynyt ja toimista, joihin se on ryhtynyt pannakseen täytäntöön edellä 4 artiklan 2 kappaleen a ja b kohdan mukaiset sitoumukset; ja

b) yksityiskohtainen arvio niistä vaikutuksista, joita edellä a kohdassa tarkoitetuilla ohjelmilla ja toimilla on asianomaisen sopimuspuolen ihmisen toiminnan aiheuttamiin kasvihuonekaasujen päästöihin ja nielujen aikaansaamiin poistumiin 4 artiklan 2 kappaleen a kohdassa tarkoitettuna ajanjaksona.

3. Lisäksi jokaisen sopimuspuolena olevan teollisuusmaan ja muiden liitteessä II mainittujen sopimuspuolten tulee sisällyttää tiedonantonsa yksityiskohtaiset tiedot toimista, joihin on ryhdytty edellä 4 artiklan 3, 4 ja 5 kappaleen mukaisesti.

4. Sopimuspuolina olevat kehitysmaat voivat vapaaehtoisin perustein ehdottaa rahoitettavaksi hankkeita, mukaan luettuna niiden toteuttamisessa tarvittavat erityisteknologiat, materiaalit, laitteet, tekniikat tai menettelytavat, ja mahdollisuuksien mukaan esittää arvion kaikista syntyvistä lisäkustannuksista, päästöjen vähennyksistä ja kasvihuonekaasujen poistumien kasvusta sekä arvion näistä seuraavista hyödyistä.

5. Jokaisen sopimuspuolena olevan teollisuusmaan ja muiden liitteessä I mainittujen sopimuspuolten tulee antaa ensimmäinen tiedonantonsa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaisen sopimuspuolen osalta. Niiden sopimuspuolten, joita ei mainita liitteessä, tulee antaa ensimmäinen tiedonantonsa kolmen vuoden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaisen sopimuspuolen osalta tai siitä, kun se on saanut käyttöönsä rahoitusta edellä 4 artiklan 3 kappaleen mukaisesti. Kaikkein vähiten kehittyneet maat voivat antaa ensimmäisen tiedonantonsa harkintansa mukaan. Kaikkien sopimuspuolten myöhempien tiedonantojen aikataulusta päättää sopimuspuolten konferenssi, joka ottaa tällöin huomioon tässä kohdassa esitetyt eri aikataulut.

6. Sihteeristö toimittaa sopimuspuolten tämän artiklan mukaisesti antamat tiedot sopimuspuolten konferenssille ja asiainkuuluville avustaville toimielimille niin pian kuin mahdollista. Sopimuspuolten konferenssi voi tarpeen mukaan harkita uudelleen tietojen toimittamiseen liittyviä menettelytapoja.

7. Ensimmäisestä istunnostaan lähtien sopimuspuolten konferenssi huolehtii siitä, että sopimuspuolina olevat kehitysmaat pyytäessään saavat teknistä ja taloudellista tukea tämän artiklan edellyttämien tietojen keräämisessä ja toimittamisessa, samoin kuin 4 artiklan mukaisiin hanke-ehdotuksiin ja vastatoimiin liittyvien teknisten ja taloudellisten tarpeiden paikantamisessa. Tällaista apua voivat tapauksesta riippuen antaa muut sopimuspuolet, toimivaltaiset kansainväliset järjestöt ja sihteeristö.

8. Mikä tahansa sopimuspuolten muodostama ryhmä voi sopimuspuolten konferenssin hyväksymien suuntaviivojen mukaisesti ja ilmoitettuaan asiasta etukäteen sopimuspuolten konferenssille tehdä yhteisen tiedonannon tämän artiklan mu-

kaisten velvoitteiden täyttämistä, edellyttäen että tähän tiedonantoon sisältyy tieto kunkin sopimuspuolen tämän yleissopimuksen mukaisten omien velvoitteiden täyttämistä.

9. Sihteeristö kokoaa vastaanottamansa tiedot, jotka sopimuspuoli on sopimuspuolten konferenssissa vahvistettavien perusteiden mukaisesti merkinnyt luottamuksellisiksi, ja suojelee niiden luottamuksellisuutta ennen niiden antamista tiedon toimittamiseen ja tarkistukseen osallistuvien toimielinten käyttöön.

10. Edellä 9 kappaleen asettamin rajoituksin ja vaikuttamatta minkään sopimuspuolen oikeuteen julkistaa tiedonantonsa harkintansa mukaan, sihteeristö saattaa sopimuspuolten tämän artiklan nojalla antamat tiedonannot yleisesti saataville silloin, kun ne annetaan sopimuspuolten konferenssille.

### *13 artikla*

#### **Yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvien kysymysten ratkaiseminen**

Sopimuspuolten konferenssi harkitsee ensimmäisessä istunnossaan monenvälisen neuvoo-antavan menettelyn perustamista, joka on sopimuspuolen pyynnöstä käytettävissä yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi.

### *14 artikla*

#### **Riitojen ratkaiseminen**

1. Mikäli kahden tai useamman sopimuspuolen välillä syntyy yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita, sopimuspuolet pyrkivät ratkaisemaan riidan neuvotteluteitse tai jonkin muun valitsemansa rauhanomaisen keinon avulla.

2. Ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen taikka liittyessään siihen tai milloin tahansa tämän jälkeen sopimuspuoli, joka ei ole alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö, voi antaa tallettajalle kirjallisen ilmoituksen, jossa se toteaa, että tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevan riidan osalta se tunnustaa ipso facto ja ilman erityistä sopimusta jokaiseen saman velvoitteen hyväksyvään sopimuspuoleen nähden:

- a) riidan saattamisen Kansainvälisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; tai
- b) riidan saattamisen välimiesmenettelyyn niiden menettelytapojen mukaisesti, jotka sopimuspuolten konferenssi mahdollisimman pian hyväksyy ja jotka sisältyvät välimiesmenettelyä koskevaan liitteeseen.

Sopimuspuoli, joka on alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö, voi antaa ilmoituksen, jolla on sama vaikutus edellä b kohdassa tarkoitettujen menettelytapojen mukaisesti suoritettavan välimiesmenettelyn suhteen.

3. Edellä 2 kappaleen mukaisesti annettu ilmoitus pysyy voimassa, kunnes se raukeaa omien ehtojensa mukaisesti tai kolme kuukautta sen jälkeen, kun kirjallinen ilmoitus sen kumoamisesta on talletettu tallettajan huostaan.

4. Uusi ilmoitus, kumoamisilmoitus tai ilmoituksen voimassaolon lakkaaminen eivät vaikuta millään tavoin Kansainvälisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa vireillä olevan riidan käsittelyyn, elleivät riidan osapuolet toisin sovi.

5. Ottaen huomioon edellä 2 kappaleessa esitetyn, mikäli asianomaiset sopimuspuolet eivät ole kahdentoista kuukauden kuluessa siitä, kun sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle asianomaisten sopimuspuolten välisestä riidasta, kyenneet ratkaisemaan riitaa edellä 1 kappaleessa mainittuja keinoja käyttäen, riita saatetaan jonkun riidan osapuolen pyynnöstä sovittelumenettelyyn.

6. Sovittelukomissio perustetaan riidan osapuolen pyynnöstä. Kukin riidan osapuoli nimittää komissioon yhtä monta jäsentä, ja osapuolten nimittämät jäsenet valitsevat yhdessä puheenjohtajan. Komissio antaa suositusluonteisen ratkaisun, jota osapuolten tulee harkita vilpittömässä mielessä.

7. Sopimuspuolten konferenssi hyväksyy niin pian kuin mahdollista sovittelua koskevana liitteenä muut sovitteluun liittyvät menettelytavat.

8. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin asiaankuuluviin sopimuspuolten konferenssin hyväksymiin oikeudellisiin asiakirjoihin, ellei asiakirjassa toisin määrätä.

#### 15 artikla

### **Yleissopimuksen muuttaminen**

1. Jokainen sopimuspuoli voi esittää muutoksia yleissopimukseen.

2. Yleissopimuksen muutokset hyväksytään sopimuspuolten konferenssin varsinaisessa istunnossa. Sihteeristö toimittaa yleissopimukseen ehdotetun muutoksen tekstin sopimuspuolille vähintään kuusi kuukautta ennen istuntoa, jossa muutos esitetään hyväksyttäväksi. Sihteeristö toimittaa tiedon ehdotetuista muutoksista myös yleissopimuksen allekirjoittajille sekä tiedoksi tallettajalle.

3. Sopimuspuolet tekevät parhaansa päästäkseen yksimieliseen sopimukseen yleissopimukseen ehdotetusta muutok-

sesta. Mikäli kaikki keinot yksimielisyyden saavuttamiseksi on käytetty eikä sopimukseen ole päästy, muutos hyväksytään viime kädessä kolmen neljäsosan ääntenemmistöllä istunnossa läsnä olevista ja äänestävistä sopimuspuolista. Sihteeristön tulee toimittaa tieto hyväksytystä muutoksesta tallettajalle, joka lähettää sen edelleen kaikille sopimuspuolille hyväksymistä varten.

4. Muutosta koskevat hyväksymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan. Edellä 3 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettaja on vastaanottanut hyväksymiskirjan vähintään kolmelta neljäsosalta yleissopimuksen sopimuspuolista.

5. Muiden sopimuspuolten osalta muutos tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun asianomainen sopimuspuoli on tallettanut mainittua muutosta koskevan hyväksymiskirjan tallettajan huostaan.

6. Tässä artiklassa "läsnä olevilla ja äänestävillä sopimuspuolilla" tarkoitetaan sopimuspuolia, jotka ovat läsnä ja antavat joko myönteisen tai kielteisen äänen.

#### 16 artikla

### **Yleissopimuksen liitteiden hyväksyminen ja muuttaminen**

1. Tämän yleissopimuksen liitteet ovat sen erottamaton osa, ja ellei nimenomaan toisin määrätä, viittaus yleissopimukseen tarkoittaa samalla viittausta sen liitteisiin. Sen estämättä mitä edellä 14 artiklan 2 kappaleen b kohdassa ja 7 kappaleessa määrätään, nämä liitteet sisältävät ainoastaan luetteloita, kaavioita ja muuta kuvaavaa aineistoa, joka on luonteeltaan tieteellistä, teknistä, menetelmällistä tai hallinnollista.

2. Yleissopimuksen liitteitä koskevat ehdotukset tehdään ja hyväksytään 15 artiklan 2, 3 ja 4 kappaleessa esitettyjen menettelytapojen mukaisesti.

3. Liitteet, jotka on hyväksytty tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti, tulevat voimaan kaikkien yleissopimuksen sopimuspuolten osalta kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on ilmoittanut mainituille sopimuspuolille liitteen hyväksymisestä, lukuun ottamatta niitä sopimuspuolia, jotka ilmoittavat kirjallisesti tallettajalle tämän ajanjakson kuluessa, että ne kieltäytyvät hyväksymästä liitettä. Liite tulee voimaan niiden sopimuspuolten osalta, jotka peruuttavat ilmoituksensa liitteen hyväksymisen kieltämisestä, yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettaja on vastaanottanut peruutuksen.

4. Yleissopimuksen liitteitä koskeviin muutosehdotuksiin, liitteitä koskevien muutosten hyväksymiseen ja liitteiden

muutosten voimaantuloon sovelletaan samaa menettelyä kuin yleissopimuksen liitteitä koskeviin ehdotuksiin, liitteiden hyväksymiseen ja voimaantuloon edellä 2 ja 3 kappaleen mukaisesti sovelletaan.

5. Jos liitteen tai liitteen muutoksen hyväksymiseen liittyvä yleissopimuksen muuttaminen, kyseinen liite tai liitteen muutos eivät tule voimaan ennen yleissopimuksen muutoksen voimaantuloa.

#### 17 artikla

#### Pöytäkirjat

1. Sopimuspuolten konferenssi voi varsinaisessa istunnossaan hyväksyä yleissopimukseen pöytäkirjoja.
2. Sihteeristö toimittaa ehdotetun pöytäkirjan tekstin sopimuspuolille vähintään kuusi kuukautta ennen asianomaista istuntoa.
3. Pöytäkirjan voimaantulon edellyttämät vaatimukset määrätään asianomaisessa asiakirjassa.
4. Vain yleissopimuksen sopimuspuolet voivat olla pöytäkirjan sopimuspuolia.
5. Pöytäkirjan nojalla voivat tehdä päätöksiä ainoastaan asianomaisen pöytäkirjan sopimuspuolet.

#### 18 artikla

#### Äänioikeus

1. Jäljempänä 2 kappaleessa määrättyjä tapauksia lukuun ottamatta jokaisella tämän yleissopimuksen sopimuspuolella on yksi ääni.
2. Alueellisilla taloudellisen yhdentymisen järjestöillä on oman toimivaltansa piiriin kuuluvissa asioissa oikeus käyttää niin monta ääntä kuin niiden jäsenvaltioita on tämän yleissopimuksen sopimuspuolina. Tällaiset järjestöt eivät saa käyttää äänioikeuttaan, jos jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan ja päinvastoin.

#### 19 artikla

#### Tallettaja

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimii yleissopimuksen ja sen 17 artiklan mukaisesti hyväksytyjen pöytäkirjojen tallettajana.

#### 20 artikla

#### Allekirjoittaminen

Yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten Yhdistyneiden kansakuntien tai sen erityisjärjestöjen jäsenvaltioille tai valtioille, jotka ovat Kansainvälisen tuomioistuimen peruskirjan sopimuspuolia, sekä alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille Rio de Janeirossa Yhdistyneiden kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssin aikana ja sen jälkeen Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa kesäkuun 20 päivästä 1992 kesäkuun 19 päivään 1993 asti.

#### 21 artikla

#### Väliaikaisjärjestelyt

1. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 21 päivänä joulukuuta 1990 hyväksymällä päätöslauselmalla 45/212 perustettu sihteeristö hoitaa edellä 8 artiklassa tarkoitettuja sihteeristötehtäviä väliaikaisesti sopimuspuolten konferenssin ensimmäisen istunnon päättämiseen asti.
2. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettujen väliaikaisen sihteeristön päällikkö toimii kiinteässä yhteistyössä hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) kanssa varmistaakseen, että lautakunta voi tarvittaessa antaa puolueetonta tieteellistä ja teknistä neuvontaa. Myös muiden asianomaisten tieteellisten elimien kanssa voidaan neuvotella.
3. Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelman (UNDP), Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelman (UNEP) sekä Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin (IBRD) Maailmanlaajuinen ympäristörahoitusjärjestelmä (GEF) muodostaa kansainvälisen yhteisön, joka vastaa väliaikaisesti 11 artiklassa tarkoitettujen rahoitusjärjestelmän toiminnasta. Tässä yhteydessä GEF:n rakenne tulisi asianmukaisesti muuttaa ja sen jäsenyys tehdä maailmanlaajuiseksi, jota se voisi täyttää 11 artiklan vaatimukset.

#### 22 artikla

#### Ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Valtioiden ja alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä yleissopimus tai liityttävä siihen. Se on avoinna liittymistä varten siitä päivästä lukien, joka seuraa yleissopimuksen allekirjoittamiselle varatun ajanjakson päättymistä. Ratifiointi-, hyväksymis- ja liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.
2. Alueellista taloudellisen yhdentymisen järjestöä, joka tulee yleissopimuksen sopimuspuoleksi ilman että mikään sen

jäsenvaltioista on yleissopimuksen sopimuspuoli, sitovat kaikki tämän yleissopimuksen mukaiset velvoitteet. Sellaisen järjestön osalta, jonka jäsenvaltioista yksi tai useampi on yleissopimuksen sopimuspuoli, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät kunkin omista velvollisuuksista yleissopimuksen asettamien velvoitteiden täyttämiseksi. Tällaisissa tapauksissa järjestö ja sen jäsenvaltiot eivät saa käyttää tämän yleissopimuksen mukaisia oikeuksiaan samanaikaisesti.

3. Alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen tulee ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjoissaan ilmoittaa toimivaltansa laajuus tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta. Järjestöt antavat myös kaikista toimivallassaan tapahtuneista olennaisista muutoksista tiedon tallettajalle, joka toimittaa tiedon edelleen sopimuspuolille.

#### 23 artikla

#### Voimaantulo

1. Yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun viideskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.

2. Valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun viideskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun asianomainen valtio tai alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

3. Edellä 1 ja 2 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamia asiakirjoja ei lasketa asianomaisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

#### 24 artikla

#### Varaumat

Tähän yleissopimukseen ei saa tehdä varaumia.

#### 25 artikla

#### Irtisanominen

1. Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän yleissopimuksen milloin tahansa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaisen sopimuspuolen osalta, antamalla tallettajalle kirjallisen irtisanomisilmoituksen.

2. Jokainen irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut irtisanomista koskevan ilmoituksen tai ilmoituksessa mainittuna myöhemmän päivämäärän.

3. Sopimuspuolen, joka irtisanoo yleissopimuksen, katsotaan irtisanoneen myös ne pöytäkirjat, joiden sopimuspuoli se on.

#### 26 artikla

#### Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992.

*LIITE I*

Alankomaat	Norja
Amerikan yhdysvallat	Portugali
Australia	Puola <sup>(1)</sup>
Belgia	Ranska
Bulgaria <sup>(1)</sup>	Romania <sup>(1)</sup>
Espanja	Ruotsi
Euroopan talousyhteisö	Saksa
Irlanti	Suomi
Islanti	Sveitsi
Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta	Tanska
Italia	Tšekkoslovakia <sup>(1)</sup>
Itävalta	Turkki
Japani	Unkari <sup>(1)</sup>
Kanada	Ukraina <sup>(1)</sup>
Kreikka	Uusi-Seelanti
Latvia <sup>(1)</sup>	Valko-Venäjä <sup>(1)</sup>
Liettua <sup>(1)</sup>	Venäjän federaatio <sup>(1)</sup>
Luxemburg	Viro <sup>(1)</sup>

*LIITE II*

Alankomaat	Kanada
Amerikan yhdysvallat	Kreikka
Australia	Luxemburg
Belgia	Norja
Espanja	Portugali
Euroopan talousyhteisö	Ranska
Irlanti	Ruotsi
Islanti	Saksa
Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta	Suomi
Italia	Sveitsi
Itävalta	Tanska
Japani	Turkki
	Uusi-Seelanti

---

<sup>(1)</sup> Maat, jotka ovat siirtymässä markkinatalouteen.

## LIITE B

**EUROOPAN TALOUSYHTEISÖN ILMASTONMUUTOSTA KOSKEVAN PUITESOPIMUKSEN 22 ARTIKLAN 3 KOHDAN MUKAISESTI ANTAMA JULISTUS**

Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti yhteisö on yhdessä jäsenvaltioidensa kanssa toimivaltainen toimimaan ympäristön suojelemiseksi.

Yleissopimukseen kuuluvien alojen osalta yhteisö on hyväksynyt useita sen ympäristöpolitiikkaan ja muihin alakohtaisiin politiikkoihin liittyviä säädöksiä, joista tärkeimmät on lueteltu jäljempänä:

- Neuvoston asetus (ETY) N:o 2008/90, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1990, energiateknologioiden edistämistä Euroopassa (THERMIE-ohjelma) (EYVL N:o L 185, 17.7.1990);
  - Neuvoston päätös 89/364/ETY, tehty 5 päivänä kesäkuuta 1989, sähkön kulutuksen tehokkuuden parantamista koskevan yhteisön toimintaohjelman hyväksymisestä (EYVL N:o L 157, 9.6.1989);
  - Neuvoston päätös 91/565/ETY, tehty 29 päivänä lokakuuta 1991, energiatehokkuuden edistämisestä yhteisössä (SAVE-ohjelma) (EYVL N:o L 307, 8.11.1991);
  - Neuvoston asetus (ETY) N:o 1973/92, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, ympäristöalan rahoitusvälineen perustamisesta (LIFE) (EYVL N:o L 206, 22.7.1992);
  - Neuvoston päätös 89/625/ETY, tehty 20 päivänä marraskuuta 1989:
    - ilmastotutkimusta ja luonnonilmiöiden aiheuttamia vaaroja koskevasta eurooppalaisesta ohjelmasta (EPOCH);
    - ympäristönsuojeluun liittyvää tutkimusta ja teknologiaa koskevasta eurooppalaisesta ohjelmasta (STEP) (EYVL N:o L 359, 8.12.1989);
  - Neuvoston päätös 91/354/ETY, tehty 7 päivänä kesäkuuta 1991, ympäristöalan tutkimusta ja teknologian kehittämistä koskevasta ohjelmasta (1990-1994) (EYVL N:o L 192, 16.7.1991);
  - Neuvoston direktiivi 92/6/ETY, annettu 10 päivänä helmikuuta 1992, tiettyjen moottoriajoneuvoiluokkien nopeudenrajoittimien asentamisesta ja käytöstä yhteisössä (EYVL N:o L 57, 2.3.1992);
  - Neuvoston asetus (ETY) N:o 2080/92, annettu 30 päivänä kesäkuuta 1992, maatalouden metsitystoimenpiteitä koskevasta yhteisön tukijärjestelmästä (EYVL N:o L 215, 30.7.1992);
  - Neuvoston päätös 93/389/ETY, tehty 24 päivänä kesäkuuta 1993, yhteisön CO<sub>2</sub>-päästöjen ja muiden kasvihuonekaasupäästöjen valvontajärjestelmästä (EYVL N:o L 167, 9.7.1993).
-

*LIITE C***JULISTUS EUROOPAN TALOUSYHTEISÖN TOTEUTTAMASTA ILMASTONMUUTOSTA KOSKEVAN YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN PUITESOPIMUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA**

Euroopan talousyhteisö ja sen jäsenvaltiot ilmoittavat, että toimivaltojensa rajoissa toimivat yhteisö ja sen jäsenvaltiot panevat koko yhteisön alueella täytäntöön yleissopimuksen 4 artiklan 2 kohdassa mainitun veloitteen rajoittaa ihmisen toiminnan aiheuttamia CO<sub>2</sub>-kaasuja.

Tätä varten yhteisö ja sen jäsenvaltiot vahvistavat uudelleen 29 päivänä lokakuuta 1990 annetuissa neuvoston päätelmissä esitetyt tavoitteet ja erityisesti sen tavoitteen, joka sisältää CO<sub>2</sub>-päästöjen vakiinnuttamisen vuoden 1990 tasolle vuoteen 2000 mennessä koko yhteisön alueella.

Euroopan talousyhteisö ja sen jäsenvaltiot valmistelevat parhaillaan yhtenäistä toimenpideohjelmaa tämän tavoitteen saavuttamiseksi.